

Naqqiut

Akissuteqaat 22-03-2022-meersoq taarserpaa

(Kalaallisoortani oqaatsit ilaat naqqiuteqarfigineqarput, illoqarfiit tulleriinnilersorneqarneri aaqqinneqarput kiisalu oqaaseqatigiit ataatsit peerneqarluni kalaallisoortani qal-lunaatoortaanilu).

Mitit piniarneqartarnerisa sivitsorneqarnissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Jens NapätôK', Naleraq)

Kitaani kangianilu piffissami aalajangersimasumi mitit manniinik katersisarnermik ammaassisoqarnissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuut.

(Inatsisartuni ilaasortaq Jens NapätôK', Naleraq)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Siunnersuuteqartoq Jens NapätôK', Naleraq, siunnersuutigineqartut pillugit Naalakkersuisunit qutsavigissavarput. Siunnersuuteqartup siunnersuutigivaa mitit piniarneqartarnerisa sivitsorneqarnissaannik aammalu kitaani kangianilu mitit manniinik katersisarnermik ammaassisoqarnissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisagaat.

Mitit nunatsinni nerisassani ilitsoqqussanut mamarineqarnerpaanullu ilaapput. Naalakkersuisut pingaartippaat akisussaassulimmik pisuussutit uumassusillit atorneqarnissaat eqqanaassallugu. Mitit piniagaaffii kingullermik sivitsorneqarput nalunaarut 2009-mi nutarterneqarmat, taamani ukiukkut miterniarneq piniarfinni amerlanerni piniarneqarsinnaaneri ullunik 30-nik sivitsorneqarpoq. Piniarfik 1-imi nunatta kitaata avannaani upernaakkut miterniarneq ammaanneqarpoq piffissami marsip aallaqqaataaniit junip 15-iat ilanngullugu, tamanna pivoq 2004-mi, kisianni 2016-imi nalunaarutip nutarternerani piniarfik 1-imi upernaakkut miterniarneq oktobarip 15-ianiit aprilip 30-iat ilanngullugu atuutilersinneqarpoq.

Mitit piniagaaffii nalinginnaasumik 2001-imiit malittarisassiuunneqartalerput, tamanna miterniarnerup nungusaataanngitsumik ingerlanneqanngitsoq paasineqarnerata kingorna pivoq, ilaatigut piniagaavallaarnermik kisianni pequtit allat aamma soorlu kapisilinniarnermi sania-tigut pisarisuukkat, kingusinnerusukkullu nipisanniarnermi pisarisuukkat peqputaaqataapput. Kingulleq taaneqartoq ullumikkut sulii atuuppoq, aammattaaq silap pissusaata allanngoriar-tonera ullutsinni sunniuteqarpoq. Taaneqareersutut upernaakkut miterniarneq matuneqarpoq aamma ukiukkut piniarnerup qaammatit pingasut kingulliit matuneqarlutik.

Naleqqussaanerit qulaani taaneqartut miteqassutsimut pitsaasup tungaanut ineriartornermik kinguneqarpoq, 2013-ip tungaanut annertuumik amerleriartoqarnera takuneqarsinnaalluni. Mitit amerleriarnerisa kinguneranik piffissat piniarfiusut arlaleriarluni sivitsorneqarput. Kisianni kitaata sineriaani tamani pissutsit assigiinngillat, ullumikkullu miteqassuseq piniarfik 1-imi aamma 2-mi (Ummannap aqutsiveqarfianiit Qaanaap aqutsiveqarfia ilanngullugu) siuariar-torfiuvoq, piniarfik 3-mili (Kitaa Qeqertarsuup Tunuaniit kujammut) tamanna atuutinngilaq,

nakkutilliinerup ilimanarsisippaa Kalaallit Nunaata kitaata-kujataani miteqassuseq siuariartunngitsaq.

Pinngortitaleriffiup Kitaani miteqassuseq aalajangersimasumik nakkutilliiffigalugu ingerlatsiffigaa, nakkutilliinermi mitit manniliortarfii tamarmik ilaatinneqanngillat, kisianni ineqarfiit assigiinngitsut aalajangersimasut kitaani mitit manniliortartut amerlanerussuteqartutut inissimasutut ilimagineqarput. Aalajangersimasumik nakkutilliineq pingaarnertut sumiiffimmi piniartunit ingerlanneqarpoq. Tunumi kiisalu Avanersuarmiittumi piniarfik 1-imi mitit manniliortut nakkutigineqanngillat, piniarfik 1-imi amerikamiut ilisimatuut sulilluarput aalajangersimasumillu pisartumik kisitsisarlutik.

Naalakkersuisunit mitit ullormut pisassat killeqartinneqarnerata atorunnaarsinneqarnissaa isumaliutiginerpoq piniarfik 1, 2 aamma 4-mi. Taassuma saniatigut Naalakkersuisut isumaliutigaat piniarfissap piffissaa sumiiffinni mitinik amerleriarfiusimasuni aammalu manniliortartut akornusiinngitsumik killilimmik sivitsorneqarnissaa. Erseqqissaatiginerpoq piniarfii sivitsornerisigut miteqassutsimut appariaataassanngimmata.

Naalakkersuisut mitit manniinik katersisarnerup ammaanneqarnissaa pillugu siunnersuut tunngaviummik akuersaartumik isumaqarfigaat. Alloriarneq siulleq tassaasinnaavoq Qaanaami, Upernavimmi, Ummannami, Ittoqqortoormiini aamma Tasiilami mitit manniinik killilimmik katersisarnerup akuerineqarsinnaanera. Tamanna taamaallaat nammineq atugassatut ingerlanneqartussanngorlugu. Ingammik Qaanaami mitit manni ileqqutoqqat malillugit siornatigut manniusiarineqartarsimapput. Eqqarsaatiginerpoq mitit manniinik katersisarneq piffissami killilimmi ammaqpinneqarsinnaanera, taamaallaallu manniit nakkartut siulliit kisiisa manniusiarineqarsinnaassallutik, taamaallaalli nammineq atugassanik manniusiarneqartassalluni.

Siunnersuutip nunatta sinneranut akuerinissaanut tunngavissaqarumalluni, manniliorneq qaqugukkut pisarneraq misissorneqartariaqartoq Naalakkersuisut isumaqarput, tassami Nunarput piniarfinnut assigiinngitsunut aggornilersorneqarnikuvoq. Mitit manniinik katersisarneq isorliunerusuni ukiut 20-t sinnerlugit inerteqqutigineqarnikummat, nunatta sinneranilu suli sivisunerusumik, nunatsinni piniarfinni assigiinngitsuni qaqugukkut manniliortartut pisarnerata allannguteqarsimasinnaanera misissorneqarnissaa pisariaqassaaq. Tamanna ilanngunneqarpoq silaannaap pissusaata allanngoriartornera oqallisaaqisoq, ingammillu sumiiffiit issittumiittut, tassunga ilaalluni Kalaallit Nunaat. Ilisimasaq tamanna uumassusilerisunit aamma piniartuneertariaqarpoq.

Nunatsinni tamarmi mitit manniinik katersisarnerup ammaateqqinnissaata isummerfiginissaa pissaaq paasisat naammattut tunngavigalugit, aqutsinikkut nungusaataannngitsumik suliniut qulakkeerumallugu.

Misissuinerup inerneru nallilersorneqassapput nunarput tamaat ilaannaanulluunniit atuuttumik inaarutaasumik isummertoqartinnagu.

Assersuutigalugu Qaanaami nerisaqarnermi kulturiannut ilaasimagaluarpoq ileqqutoqarisimasaq mitit manniinik manniusiorneq, 1980-ikkut naajartorneranni manniusiarneq inerteqqutaalinngikkallarmat. Taamaattumik pissusissamisuussaaq manniinik katersisarnerup piffissami killilimmi periarfissaaleqqinnissaa, assersuutigalugu sumiiffinni killeqartuni manniit nakkartut siulliit katersorsinnaaneri akuerisaalersillugit.

Naggataatigut erseqqissaatigissavara Naalakkersuisut Qaanaami ileqqutoqqat malillugit manniusiernerup killilimmik eqquteqqinneqarnissaa tapersermassuk kiisalu Upernavimmi, Uummanni, Ittoqqortoormiini aamma Tasiilami nalinginnaasumik atueriaatsit ileqqutoqqat malillugit mitit manniinik atuiernerup killilimmik ammaateqqinneqarnissaa tapersersorsatigut. Ingammik kulturikkut kingornussatta attatiinnarnissaa ukkatariniarneqartillugu.

Qulaani taaneqartutut alloriarneq aamma siulleg tassaasinnaavoq piniarfik 1, 2 aamma 4-mi ullormut pisassat atorunnaarsinneqarnerat, sivitsuinerlu miteqassutsinut ikileriaataanani. Kisianni aqutsinerup qanoq ililluni allangortinneqarsinnaanera nalunaarutip suliariluagaasumik allangortinneqarneratigut pissaaq.

Naalakkersuisuniit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliap siunner-suut pillugu suleqatiginissaanut qilanaarpugut.

Naalakkersuisut taamatut oqaaseqarlutik angusaqarfiulluarmut aamma oqallilluarnissamut qilanaarput.